

расизме и культурном плюрализме...4, С.47. 5. Див. Малахов В. С. Культурный плюрализм // НГ-сценарии, 14.06.97. 6. Балибар Э. Существует ли «нео-расизм»? // Балибар Э., Валлерстайн И. Раса, нация, класс. Двусмысленные идентичности. 7. Балибар Э. Расизм и национализм // Балибар Э., Валлерстайн И. Указ изд. 8. Малахов В. Указ. изд. 9. Див. Дугин А. Основы геополитики. Геополитическое будущее России. М., «Арктогея», 1997. 10. Дугин А. Основы геополитики...ч.4. Глава 2. Что такое «русские национальные интересы». 11. Кольев А.Н. Политическая мифология: реализация социального опыта. М., «Логос», 2003. – 384 с.

УДК 327 (4)

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР – НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ?

О. Врадій

У статті розглядається значення Лісабонського договору, який вносить поправки у Договір про Європейський Союз і Договір про заснування Європейського Співтовариства, та його вплив на європейську інтеграцію України. Підкреслюється, що європейська інтеграція є не лише пріоритетом зовнішньої політики України, але і поштовхом для внутрішнього реформування як гарантії подальшого розвитку громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: *європейська інтеграція, Лісабонський договір, Європейський Союз, європейська конституція.*

The article deals with the importance of Treaty of Lisbon that amended the EU's two core treaties - the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. It is stated that European integration is not only a foreign policy priority, but first of all it is a blueprint for domestic reform to ensure further civil society development in Ukraine.

Keywords: *European integration, the Treaty of Lisbon, European Union, European constitution.*

Президент Чехії Вацлав Клаус 3 листопада, поставивши підпис під Лісабонським договором, завершив тим самим процес

його ратифікації членами ЄС. Чехія залишалася останньою країною, яка не закінчила ратифікаційний процес цього базового документа, що передбачає реформу інститутів влади розширеного ЄС. Договір набуде чинності вже з 1 грудня цього року. Таким чином, завершилось семирічне прямування до компромісу у питанні проведення інституційних реформ у Європейському Союзі. А вже 19 листопада в Бельгії, на екстремому саміті глав Євросоюзу відбулося голосування з виборів першого в історії президента ЄС: ним був обраний прем'єр-міністр Бельгії Херман ван Ромпей. Він почне виконувати свої обов'язки 1 січня 2010 р. У Бельгії ван Ромпея вважають об'єднувальною силою, він зарекомендував себе як скромний і етичний професіонал, котрий уміє домовлятися й виступати як посередник.

На прес-конференції бельгійський прем'єр-міністр закликав учасників до єдності й пообіцяв брати до уваги позиції всіх 27 країн-членів ЄС. «Членство у Євросоюзі має приносити користь усім країнам-членам співдружності, – заявив ван Ромпей. – Цей важливий принцип диктує нам підхід, що ґрунтується на двох головних чинниках. По-перше, я збираюся зважати на інтереси й думки всіх членів співдружності. У єдності – наша сила, а в різноманітності – наше багатство. У кожній європейській країні своя історія, своя культура і свій підхід до справи. Ми йдемо до однієї мети, але кожен із нас несе свій власний тягар» [1]. Тим часом на посаді верховного представника з зовнішньої політики та безпеки було затверджено британську баронесу Кетрін Ештон. Як зазначають спостерігачі, британка практично не має досвіду дипломатичної роботи, проте вона зуміла позитивно зарекомендувати себе на посту єврокомісара з торгівлі.

Існує багато суперечок стосовно значимості Лісабонського договору для Європейського співтовариства та особливо країн, які тільки мріють про членство в ньому. Тому для України на сьогодні вкрай важливим є з'ясування питання подальшого розвитку ЄС з огляду на її євроінтеграційні устремління. Лісабонський договір є черговим проривом у бік розв'язання інституціональної кризи в ЄС. В той же час він не позбавлений окремих протиріч та недоліків. Про це свідчать численні винятки, доповнення, які містить угода, а також дискусії, що виникають з цього приводу [2].

Державні діячі сподіваються, що Лісабонський договір зміцнить ефективність ухвалення рішень у ЄС, удосконалив його внутрішню демократичність та сприятиме консолідації європейської

зовнішньої політики, стане новим виміром розбудови Європи. Експерти вважають норми Лісабонської угоди менш чіткими та зрозумілими за норми Європейської конституції. Громадяни, у свою чергу, сподіваються отримати достовірне та чітке уявлення про інституційну структуру Євросоюзу, засади його функціонування та зміни, до яких призвела ратифікація цієї Угоди.

У глобальній перспективі укладення Лісабонського договору знаменує собою завершення тривалого періоду становлення Євросоюзу, що розпочався з ухвалення Маастрихтського договору (1992 р.), з подальшим підписанням Амстердамського (1997 р.) і Ніщцького (2001 р.) договорів та невдалою спробою ратифікації Конституційного договору ЄС (2005 р.) [3].

Яке ж насправді значення Лісабонського договору для Європейського Союзу та як вплине його ухвалення на процес євроінтеграції України?

Лісабонський договір, який вносить поправки у Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір) і Договір про заснування Європейського Співтовариства (Римський договір), був підписаний 13 грудня 2007 року на саміті ЄС у Лісабоні, столиці Португалії. Планувалося, що у випадку ратифікації всіма країнами-членами, договір набуде чинності 1 січня 2009 року (саме під час проведення європейських виборів) і замінить провалений проект Європейської Конституції. Якщо ж процес ратифікації застопориться, було вирішено, що документ набуде чинності першого числа першого місяця слідом за датою останньої ратифікації.

Після провалу референдумів у Франції 29 травня та Нідерландах 1 червня 2005 р. щодо ратифікації тексту Договору про запровадження Конституції для Європи, європейська політична еліта поринула у глибоку депресію, викликану шоком від невинуватих очікувань, які, як видно, були значно завищені. Початок виходу із кризи збігся з початком головування Німеччини в ЄС. А. Меркель поставила перед собою завдання знову здійснити інституціональні реформи. На Міжурядовій конференції в липні 2007 р. була досягнута домовленість про нові дії.

Текст нового Договору був погоджений 19 жовтня 2007 року. Документ не заміняв собою всі попередні договори, як це передбачалося за Конституцією, але вносив до них поправки. Основним його завданням було підвищити ефективність діяльності ЄС після його розширення. Для того щоб зрозуміти, наскільки

це важливо для Європейського Союзу, необхідно знати, що під час ухвалення рішень Суд ЄС, як, утім, і інші органи, керується принципом «головне не те, про що домовилися держави, а заради чого вони передали на наднаціональний рівень частину свого суверенітету»[4]. Таким чином, Договір про реформу торкався лише інституціональних основ ЄС, упорядковуючи і поліпшуючи їхню діяльність.

Які ж істотні зміни вносить Договір до попередніх угод? Чи зможе цей документ вирішити хоча б частину тих проблем, які постали перед Співтовариством? Чи є в нього реальне майбутнє або йому призначено залишитися простою декларацією? Водночас положення нового договору ЄС, безумовно, вплинуть і на процес європейської інтеграції України і на її вступ до Європейського співтовариства, адже саме внутрішня інституційна криза була однією з причин більш прискіпливого підходу ЄС до приєднання нових членів.

Для початку повернемося назад на десятиліття і простежимо історію створення цього документа. Уперше ідея переглянути інституціональні основи ЄС була озвучена в декларації до Ніщського договору 2001 року, у світлі прийняття до співдружності десяти нових членів. Ця угода змінила процедуру голосування. Рішення відтоді ухвалювалися кваліфікованою більшістю, але у 35 законодавчих сферах зберігалось право вето для кожної держави. Пізніше цей механізм зазнавав різкої критики з боку видних експертів, тому що гальмував процес прийняття найважливіших рішень у Союзі. Крім того, малі держави часто користувалися цим правом, «розмінюючи» свій голос на підтримку щодо найважливіших для них питань. Природно, що багато країн-членів наполягали на реформах.

У декларації Лаакена (грудень 2001 р.) було проголошено прагнення держав якомога скоріше почати процес підготовки Конституції. Для того, щоб провести масштабні консультації та підготувати перший проект Євроконституції, був заснований Європейський Конвент на чолі з колишнім президентом Франції Валері Жискардом д'Естеном. Остаточний документ був опублікований у липні 2003 року, а текст був погоджений на саміті ЄС 18-19 червня 2004 року. 29 жовтня 2004 року на врочистій церемонії в Римі Конституція була підписана всіма країнами-членами ЄС, однак на національних референдумах у Франції та Нідерландах громадяни цих країн сказали Конституції рішуче «ні». Причина була скоріше в недовірі, висловленій національним

урядам, ніж у самому документі, однак стану справ це не змінило. Незважаючи на той факт, що більшість країн ратифікували документ у парламентах (за винятком Іспанії та Люксембургу, у яких проводилися референдуми), керуючись принципом одногослосності, який діє в ЄС, він так і не зміг набути чинності.

Однак, коли 2007 року ЄС очолила Німеччина, канцлер А. Меркель оголосила кінець періоду міркувань і пасивності. До березня всі країни схвалили Берлінську декларацію, у якій йшлося про наміри ратифікувати новий договір до середини 2009 року. У цій же заяві був установлений розклад для переговорів з цього питання. 21 червня 2007 р. Європейська Рада зібралась на саміті у Брюсселі. Переговори, які очолила А.Меркель, тривали до 5-ї години ранку 23 червня 2007 року.

У 16-сторінковому документі, затвердженому за підсумками цієї зустрічі, Міжурядовій комісії був наданий мандат на зміну тексту Європейської Конституції, видалення конституційної термінології, а також деяких термінів, що стосуються процедури голосування або зовнішньої політики. Під тиском Великої Британії та Польщі до Хартії фундаментальних прав ЄС був доданий протокол, у якому уточнювалося, що вона в жодному разі не зазіхає на національну судову владу.

Крім того, були додані деякі механізми для країн-членів ЄС, які передбачають можливість утриматися від ухвалення рішень із деяких питань, а також встановлена процедура голосування, яка, однак, набуде чинності лише у 2014 році. З'явилася назва «Договір про реформу», що замінила попередню «Конституція ЄС». У технічному плані була досягнута домовленість про те, що документ внесе поправки у Договір про ЄС і Договір про заснування Європейського Співтовариства. Хартія фундаментальних прав Європейського Союзу не була внесена до тексту документа, як передбачалося раніше, але планувалося зробити на неї посилання.

23 липня 2007 року почалася Міжурядова конференція під головуванням Португалії, яку представляв міністр закордонних справ Жозе Сократаш. Делегація цієї країни подала 145-сторінковий документ з назвою «Проект Договору, що вносить зміни у Договір про ЄС і Договір про заснування Європейського Співтовариства». Окрім представників усіх країн та експертів були присутні також три депутати Європейського Парламенту. Конференція завершилась засіданням Європейської Ради 18-19 жовтня 2007 року. Італія, Австрія, Болгарія та Угорщина змогли одержати деякі поступки у

нагальних питаннях. Нарешті, 13 грудня 2007 року Договір був підписаний головами держав-членів ЄС у Монастирі Святого Ієроніма в Лісабоні.

Які ж зміни вносить Договір? Він складається з таких частин: Преамбула, Зміни до Договору про ЄС, Зміни до Договору про заснування Європейського Співтовариства, Остаточні умови, Протоколи, Декларації.

Договір про заснування Європейського Співтовариства перейменовується на Договір про функціонування ЄС [5]. Документ лише вносить зміни у попередні документи з метою зробити посилання на Хартію фундаментальних прав Європейського Союзу. Існує думка, що посилання на інші договори ЄС роблять Договір про реформу надзвичайно незручним для прочитання. Незважаючи на фактичне існування прапора, гімну і девізу ЄС, держави-члени відмовилися включати ці пункти в документ, тому згадування про них відсутні у тексті. У раніше розробленій Конституції передбачалося надати їм більш формальний статус.

Хартія фундаментальних прав, проголошена в 2000 році, відповідно до Договору, нарешті зможе набути чинності. Вона перераховує політичні, економічні та соціальні права громадян Європейського Союзу. Передбачається, що всі директиви, прийняті в ЄС, не повинні їй суперечити. Проти ідеї Німеччини з приводу того, щоб положення Хартії були юридично обов'язкові для національних судів – тобто вона повинна мати таку ж юридичну чинність, як і договори ЄС, – виступила Велика Британія. У підсумковому варіанті для цієї країни було зроблено виняток: Хартія має обов'язкову юридичну чинність для всіх країн-членів окрім Великої Британії. Німеччина також запропонувала, щоб у Договорі було посилання на Хартію [6].

Україна ж у цьому сенсі ще має кілька серйозних недоліків, що стосуються і рівності перед законом, і захисту інтелектуальної власності, і боротьби з корупцією. З приводу контролю за імміграцією в проєкті договору вказано, що ЄС розвиває політику, спрямовану на «забезпечення контролю осіб і ефективне спостереження пересікання зовнішніх кордонів». З урахуванням цього, для ЄС нині вигідніше мати Україну-сусіда, ніж Україну-члена, оскільки наша держава як сусід може стати чудовим фільтром для міграційних потоків зі Сходу, які становлять загрозу внутрішній ситуації в країнах-членах ЄС.

Нова процедура голосування передбачає ухвалення рішення за принципом «подвійної більшості». Під «кваліфікованою більшістю» тепер буде розумітися більшість у 55% усіх країн-членів ЄС, яка представляє не менше 65% населення Союзу. Якщо питання не стосується пропозиції Єврокомісії, то більшість визначається в 75% усіх країн.

Для того щоб заблокувати рішення, необхідні негативні позиції як мінімум 4 країн. Процедура ухвалення рішень, прийнята в Ніщі, буде діяти до 2014 року. З 2014 по 2017 роки почне функціонувати нова система, однак може також застосовуватися й стара процедура за бажанням країни-члена. Крім того, з 2014 року буде започатковано механізм, який дозволяє малим країнам-членам ЄС вимагати перегляду рішень за потреби. Лише в деяких сферах процедура одноголосності усе ще буде застосовуватися. Це зовнішня та безпекова політика, оподаткування, соціальна сфера та культура. Приєднання України до Європейської співдружності значно вплинуло б на процес ухвалення рішень з її майже 9% населення ЄС.

Існує велика вірогідність, що всі рішення після 2014 року будуть ухвалюватись практично одноосібно старими членами Євросоюзу, передусім Францією, Італією, Німеччиною, Іспанією, Великою Британією, незважаючи на підходи до цих рішень з боку інших, нових країн-членів. Не дивно, що з червневого саміту 2007 року Польща вимагала перенесення терміну запровадження системи голосування за кваліфікаційною більшістю. Польщі вдалося скористатись правом вето і перенести початок її дії практично на 2017 рік. Це означає, що фактор великої чисельності населення України є сприятливим для нашої країни, за умови вступу до ЄС, і несприятливим для старих країн-членів, оскільки збільшується вірогідність блокування рішень новими країнами-членами [7].

Лісабонський договір передбачає розпуск структурних опор Європейського Союзу, які були створені у 1992 р. Маастрихтським договором, і в майбутньому він буде єдиним правонаступником сьгоднішніх Європейського Співтовариства і Європейського Союзу [8]. Буде розширена політика у сфері зовнішньої та безпекової політики (друга «опора») і у сфері політичного та юридичного співробітництва у кримінальних справах (третя «опора»). Однак, Велика Британія відмовилася від цього задля уникнення проведення загальнонаціонального референдуму. Лондон також може не брати

участі в ухваленні рішень щодо співпраці у сфері кримінального судочинства.

У Договорі сфери політики поділені на такі групи:

- виключна компетенція ЄС (правила конкуренції, монетарна політика, спільна торговельна політика, митний союз);
- спільна компетенція (внутрішній ринок, соціальна політика, у визначених у договорі аспектах; економічне, соціальне і територіальне співробітництво; сільське господарство, екологія, захист споживача, транспорт, транс'європейські мережі, енергетика, судочинство, охорона здоров'я);
- допоміжна компетенція, за якої рішення ЄС підтримують рішення країн-членів (промисловість, культура, освіта, молодіжна політика, спорт, професійна підготовка, захист населення, співробітництво в адміністративній сфері).

Договір про реформу також вносить принципову зміну у відносини між європейською елітою в Брюсселі і простими громадянами. Згідно з передбаченою процедурою громадянської ініціативи, 1 млн. громадян ЄС із будь-якої країни може звернутися до Єврокомісії з проханням внести пропозицію щодо будь-якого питання, яке належить до компетенції ЄС. Також у документі відзначається необхідність проведення консультацій з асоціаціями, громадянським суспільством, робітниками і роботодавцями. Таким чином, чиновники ЄС спробували вирішити проблему негативного ставлення до них з боку простого населення, яке вважає, що Брюсселю немає діла до того, чим живуть «маленькі люди» [9].

Що стосується Європарламенту, то, згідно з Договором, водночас зі скороченням депутатських місць із 785 до 750 (додаткове місце одержала Італія), його роль буде посилена. Права голосу буде позбавлений голова Європарламенту. Разом із Європейською Радою, Європарламент фактично стане двопалатним «законодавчим органом» ЄС, у рамках якого він представлятиме громадян Євросоюзу, а Рада, як вища палата, захищатиме інтереси країн-членів. В той же час Парламент розглядатиме проекти з усіх сфер діяльності ЄС. У деяких сферах він буде давати згоду на впровадження рішень Ради, в інших же випадках Рада повинна буде консультиватися з Парламентом щодо пропозицій Єврокомісії. Рада буде зв'язана не стільки рішеннями Парламенту, скільки необхідністю проведення із ним консультацій. Парламент також займатиметься питаннями бюджету ЄС, а не тільки необов'язковими видатками.

Досягнення паритетності із Радою логічно завершує поетапну еволюцію Європарламенту від дорадчого органу до повноправного учасника законодавчого процесу в ЄС [10].

Оскільки кількість депутатів Європарламенту визначається за коефіцієнтом від кількості населення країн-членів, Україна стає п'ятою за населенням після Німеччини (82,54 млн.), Франції (59,9 млн.), Великої Британії (59,33 млн.) та Італії (57,48 млн.). Тому вона могла б отримати близько 65 місць у Європарламенті, тоді як Польща сьогодні має 51 місце, а європейські лідери відповідно: 96 - у Німеччини, 74 - у Франції і по 73 у Великої Британії та Італії. Звичайно, Україна б не мала можливості визначати рішення парламенту, але змогла б суттєво вплинути на їх ухвалення. Цей показник радше є додатковим фактором для роздумів ЄС щодо вступу України, особливо врахувавши стан демократизації українського суспільства і внутрішню політичну кризу.

З набуттям чинності договору Євросоюз робить важливий крок уперед у розвитку «простору свободи, безпеки та справедливості» завдяки створенню спільного європейського режиму надання притулку, встановленню інтегрованої системи управління зовнішніми кордонами ЄС, розширенню повноважень Євроюсту та Європолу, затвердженню принципу взаємного визнання судових рішень національних судів країн-членів.

Національним парламентам буде відведена більш престижна роль у вирішенні питань щодо внесення поправок у договори ЄС, а також під час розгляду заявок кандидатів на вступ до ЄС. Вони також будуть мати право вето на рішення про співробітництво у сфері цивільного судочинства, а також можливість подати позов до Суду ЄС щодо питань дотримання принципу субсидіарності. Національні парламенти зможуть розглядати пропозиції Єврокомісії більш тривалий час. Законодавчі пропозиції Євросоюзу («зелені книги», «білі книги», комунікації і законодавчі програми) будуть скеровуватись до національних парламентів для детального вивчення і тільки після цього виноситись на затвердження в ЄС. Україна, в парламенті якої відсутня політична більшість з чіткою ідеологією, становить додатковий фактор уповільнення і без того розтягнутого новим договором законодавчого процесу в ЄС. Кількість єврокомісарів буде зменшена та еквівалентна двом третинам країн-членів, а сама Комісія Європейських Співтовариств перейменується на Комісію Європейського Союзу.

Європейська Рада і Європейський Центральний Банк стануть, нарешті, повноправними інститутами ЄС, Рада Європейського Союзу повинна бути перейменована на Раду або Раду міністрів, а Суд Європейських Співтовариств - на Суд Європейського Союзу [11]. В Європейському Суді буде створено три додаткові посади генеральних адвокатів, з яких одну обійматиме представник Польщі, що було зроблено за вимогою останньої. Це створило прецедент, який автоматично може перенестись і на Україну, за умови її членства в ЄС.

Договір передбачає об'єднання посад європейського комісара з питань зовнішніх відносин ЄС і високого представника ЄС зі спільної зовнішньої та безпекової політики, який, у свою чергу, повинен очолити дипломатичну службу. У своїй роботі новий високий представник із зовнішніх справ та політики безпеки зможе покластися на Європейську дипломатичну службу, до якої увійдуть відповідні управління Генерального секретаріату Ради та Європейської комісії (разом з її 130 закордонними представництвами), а також працівники дипломатичних відомств країн-членів. Європейський Союз наділяється правом підписувати міжнародні договори, отримуючи, таким чином, міжнародну правосуб'єктність, що значно підсилює його позиції у світі. Це ще більше сприятиме становленню Євросоюзу як впливового актора міжнародних відносин, реалізації «європейського виміру дипломатії» та тіснішої координації зовнішньої політики країн-членів.

Разом з тим, у зв'язку із побоюваннями окремих держав, ще у рішенні Міжурядової конференції уточнювалося, що створення такої посади, як і проведення спільної політики ЄС у сфері міжнародних відносин, жодним чином не торкнеться політики окремих держав-членів.

Згідно з договором створена посада президента ЄС, який обиратиметься на 2,5 роки голосуванням кваліфікованою більшістю в Європейській Раді. Зняття з посади повинно проходити за тією ж самою процедурою. Якщо порівняти із процедурою обрання голови Єврокомісії, то основна відмінність полягає в тому, що для виборів президента не потрібно схвалення Європарламенту. Робота президента буде здебільшого торкатися адміністративних питань, зокрема організації конференцій та зустрічей. Він також буде представляти ЄС на міжнародних подіях та подаватиме звіти про свою діяльність Європарламенту і Європейській Раді [12].

В рамках посилення спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС Лісабонський договір офіційно проголошує створення Європейського оборонного агентства. Крім того, окремі групи країн-членів зможуть задіяти механізм «постійного структурного співробітництва» та здійснювати військові операції за дорученням Ради ЄС. Лісабонський договір також встановлює зобов'язання щодо взаємної оборони і солідарності у випадку збройного нападу або терористичної атаки на одну з країн-членів.

У Договорі внесені умови, виконуючи які країна-кандидат може стати повноправним членом ЄС; також передбачена процедура виходу із Союзу (прецедент уже був створений Гренландією в 1985 році). Рішення буде ухвалюватися після проведення переговорів з усіма державами-членами. Також було вирішено, що питання про заморські території Франції, Данії і Нідерландів не буде вимагати ревізії положень договорів ЄС, однак Європейська Рада з ініціативи якої-небудь країни може змінити статус подібних територій.

Отже, Лісабонський договір був досить високо оцінений провідними експертами в галузі європейського права і політики. На їхню думку, Договір про реформу впорядковує структуру Європейського Союзу, наділяє його міжнародною й внутрішньою правосуб'єктністю, скасовується «розподіл на три «опори»», саме слово «Співтовариство» замінюється «Союзом». Класифікація компетенцій національних урядів та інтеграційного об'єднання впорядковує відповідальність кожного суб'єкта Союзу на відповідному рівні. Частково Договір здатний вирішити проблему процедури ухвалення рішень, коли малі держави, нещодавно прийняті до Союзу, блокують рішення більшості. Європарламент стає повноцінним «законодавчим» органом, а процедура прийняття рішень у ЄС – більш демократичною.

Пост президента ЄС забезпечує більш стабільний і ефективний розвиток інтеграційного об'єднання. У зв'язку зі скороченням тих сфер, на які не може поширюватися компетенція Суду ЄС, його вплив розширюється. Впровадження посади високого представника ЄС у спільній зовнішній політиці й політиці безпеки робить співдружність сильним гравцем на міжнародній арені. «Положення про солідарність» у випадку агресії фактично перетворює ЄС на військовий і політичний союз.

Як заявила свого часу А. Меркель, головним досягненням Договору про реформу є те, що «Європа буде функціонувати краще». Їй вторить президент Єврокомісії Ж.М.Баррозу: «Із цим

новим договором Європа переборола багаторічний застій».

В той же час, багато аналітиків також додають, що Лісабонський договір втратив ідею цілісної і єдиної Європи і тому не зможе стати стимулом до більш глибокої інтеграції в майбутньому, навіть якщо набуде чинності. А колишній президент Франції Валері Жискар д'Естен вважає, що документ лише доводить, як мало країни просунулися на шляху до інтеграції і як сильно майбутнє об'єднаної Європи залежить від особистих інтересів окремих країн.

Хай там як, але однозначно можна стверджувати: Договір про реформу є новим етапом у житті Європейського Союзу. Чи будуть втілені всі ті механізми, які передбачені в документі, залежить вже від політичної волі глав держав і брюссельських чиновників.

Проаналізувавши новий базовий договір, стає очевидним, що визначена у ньому система розширення ЄС повинна досить позитивно вплинути на євроінтеграційні процеси в Україні, а відповідна правова база посилити їх. І хоча Україна поки не є кандидатом на вступ до ЄС, договір у багатьох аспектах сприятиме тому, що нова посилена угода Україна-ЄС передбачатиме набуття нашою державою статусу асоційованого члена Євросоюзу.

Не викликає сумніву і важливість внутрішніх реформ в Україні, які мають забезпечити становлення належної системи стримувань і противаг всередині країни. Можливо, після подолання перешкод на шляху до вільного пересування українських товарів, послуг, капіталів та громадян у межах єдиного ринку ЄС, інституційне приєднання до Євросоюзу стане цілком логічним завершенням цього руху до об'єднаної та могутньої Європи.

1. Сірук М. Президентом євроспільноти став майстер компромісу, а міністром закордонних справ — британська баронеса [Електронний ресурс] // Інтернет-газета «День», 2009.- № 212.- Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/283786/>. 2. Попадюк Н. Лісабонський договір: нові можливості для євроінтеграції України крізь призму компромісу [Електронний ресурс] // Інтернет-газета «УП», 2008. - Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2008/1/29/70606.htm>. 3. Посельський В. Оновлені договори чи ерзац-конституція [Електронний ресурс] / В. Посельський // Інтернет-газета «Дзеркало тижня», 2007.- № 40 (669).- Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/60914>. 4. Энтин М. Л. Договор о реформе [Електронний ресурс] / М.Л.Энтин // Интернет-журнал «Вся Европа.ру». - №11(16).- 2007. - Режим доступу: <http://alleuropa>.

ru/index.php?option=com_content&task=view&id=464. **5.** Draft Treaty Amending The Treaty on European Union And The Treaty Establishing the European Community [Електронний ресурс] / (OR.fr): 5 October 2007. GIG 1/1/07 REV1 // Conference of the representatives of the governments of the member states. - Art. 11. - p. 8. - (Рада ЄС). - Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>. **6.** Там само. - Art.8. - p.6. - (Рада ЄС). - Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>. **7.** Мартинюк В. Новий договір Європейського Союзу: фактори сприяння і гальмування європейської інтеграції України [Електронний ресурс] // Інтернет-журнал «І», №50.- 2007.- Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n50texts/martynyuk.htm>. **8.** Барандій М. Розподіл повноважень між органами ЄС за Лісабонським договором // Вісник Львів. Ун-ту. Серія міжнародні відносини.- 2008.- Вип. №25.- С.- 141-146. **9.** Draft Treaty Amending The Treaty on European Union And The Treaty Establishing the European Community [Електронний ресурс] / (OR.fr): 5 October 2007. GIG 1/1/07 REV1 // Conference of the representatives of the governments of the member states. - Art. 12. - p.9. - (Рада ЄС). - Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>. **10.** Посельський В. Європейський Союз після ратифікації Лісабонського договору [Електронний ресурс] / В. Посельський // Інтернет-газета «Дзеркало тижня», 2009.- № 38 (766).- Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/67405/>. **11.** Draft Treaty Amending The Treaty on European Union And The Treaty Establishing the European Community [Електронний ресурс] / (OR.fr): 5 October 2007. GIG 1/1/07 REV1 // Conference of the representatives of the governments of the member states. - Art. 14. - p.10. - (Рада ЄС). - Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>. **12.** Draft Treaty Amending The Treaty on European Union And The Treaty Establishing the European Community [Електронний ресурс] / (OR.fr): 5 October 2007. GIG 1/1/07 REV1 // Conference of the representatives of the governments of the member states. - Art. 16. - p. 12. - (Рада ЄС). - Режим доступу: <http://www.consilium.europa.eu/eudocs/cmsUpload/cg0001reolen.pdf>